

Apunts a contrallum
Intimismes

Josep Carles Romaguera

Los climas

No fa molt lleigia a la revista digital *Miradas de cine* un article en què l'assagista i crític Hilario J. Rodríguez feia un repàs molt personal a la temporada cinematogràfica del 2008 i acabava amb un comentari d'allò més pertinent, una reflexió que tots aquells que ens dedicam a opinar sobre la cultura en general hauríem de tenir en compte. A l'esmentat text qui subscrivia recordava com l'any passat s'havia divorciat i en un moment donat, mentre veia una pel·lícula sense interessos ni al·licients com *Las crónicas de Spiderwick* (*The Spiderwick Chronicles*, 2008, Mark Waters) amb el seu fill, aquest havia començat a plorar —cal recordar que a la pel·lícula els protagonistes són fills d'un home recentment separat. Llavors de seguida va entendre com la nova situació familiar no només havia alterat la forma de veure i entendre el cinema del seu fill, sinó la seva mateixa —i també de valorar-lo.

En el moment en què vaig veure *Los climas* (*Iklimer*, 2006, Nuri Bilge Ceylan), vivia una delicada situació personal —en els detalls de la qual no entraré, evidentment—, però que estaven, en part, relacionants amb la història que conta la pel·lícula. En aquell moment la seva visió ben segur que va estar condicionada per aquelles circumstàncies, i la valoració que pogués fer del film, probablement tenia molt més un component emocional que no pas racional. Aquella va ser una experiència que podria qualificar de paradoxal, perquè si bé a nivell de sentiments no havia estat d'allò més agradable,

sí que ho va ser des d'un punt de vista estètic. Més enllà d'aquesta relació tan personal amb la quarta pel·lícula de Nuri Bilge Ceylan, allò que va provocar —reflexió feta posteriorment, una vegada revisada per segona vegada, i suscitada per l'article esmentat abans— va ser un raonament al voltant de dues idees: ¿en quina mesura cal rebutjar o estimar una obra que ens parla de manera directa i ens enfronta amb episodis que estimaríem més no reviuire?, ¿i en quin lloc hem de situar-nos davant una situació com aquesta alhora d'elaborar un argument quan no sabem si aquell està determinat per uns aspectes emocionals que altres pel·lícules —tal vegada millors, o no- no despertem?

Efectivament, vaig tornar a revisar *Los climas*, amb motiu de la redacció d'aquest article, i quan la meva situació personal era ben distinta a la de la primera vegada que la vaig veure i molt semblant a la que acaben vivint els dos protagonistes de la pel·lícula, Isa i Bahar, un matrimoni que està en ple procés de ruptura —aparentment causada més per ell, i una presumpta infidelitat, que no pas per ella. Llavors no hi hauria d'haver lloc als dubtes per saber quina importància i quina categoria atorgar a la pel·lícula. I en favor de Nuri Bilge Ceylan cal dir que la prova va ser superada, no només perquè aquesta, ja sense el vincle tan immediat i personal que l'unia amb mi, me seguia semblant una obra destacable i interessant, a la qual se li havien de reconèixer la seva capacitat per de manera simple, concisa i precisa fer una acurada anàlisi de com

s'obri una esclatxa entre un home i una dona, i per saber extruere la temperatura emocional de tan dramàtica i dolorosa circumstància mitjançant l'ús d'unes imatges que metafòricament transiten del càlid estiu fins el fred i nevat hivern, passant per la plujosa i nostàlgica tardor.

Tal vegada, en el moment en què vaig veure per primera vegada *Los climas* hauria d'haver-me sotmés a una mena d'exorcisme cinematogràfic i revisar altres obres com *Te querré siempre* (*Viaggio in Italia*, 1954, Roberto Rossellini), *Secretos de un matrimonio* (*Scener ur ett äktenskap*, 1973, Ingmar Bergman) o *5x2* (2000, François Ozon) que perfectament es podrien relacionar amb la de Nuri Bilge Ceylan i d'aquesta manera comparar l'experiència i ser una mica menys injust a s'hora de relacionar-les entre elles. Segurament vaig tenir por. Això sí, fa poc temps vaig tenir la possibilitat de veure una pel·lícula magistral, *Un couple parfait* (2005, Nobuhiro Suwa), en què també assistim al procés de ruptura d'una parella però que, més enllà de diferències narratives i visuals —on em sembla que la tasca de Suwa és més arriscada i interessant que la de Nuri Bilge Ceylan—, el seu desenllaç ofereix una altra alternativa. No sé, penso que si es tractava de tenir en compte segons quins aspectes de la pel·lícula, ja era massa tard, encara que no dubto que es tracta d'una obra mestra.

De la mateixa manera que en ocasions pensam que ens trobam en el moment inoportú i en el lloc inadequat, també podem pensar que hi ha pel·lícules que de sobte apareixen a l'instant precís i necessari. Llavors s'instal·len a les nostres vides i formen part d'elles, i quan han superat el pas del temps i de les revisions assoleixen una importància

que no resulta molt menys arbitrària o capriciosa. És el que m'haurà de passar amb *El curioso caso de Benjamin Button* (*The Curious Case of Benjamin Button*, 2008, David Fincher) o ha passat amb *La mamá y la puta* (*La maman et la putain*, 1973, Jean Eustache), *Paris, Texas* (1984, Wim Wenders), *Un mundo perfecto* (*A perfect world*, 1993, Clint Eastwood) per posar exemples de pel·lícules que més enllà dels seus valors cinematogràfics —que els tenen i molts, segons em sembla— tenen un valor personal que encara les fa molt més notables.

És possible que el lector pugui recriminar-me que no hagi estat capaç d'explicar quins són els motius cinematogràfics pels quals me pot agradar més o menys una pel·lícula com *Los climas*. Però és aquesta, com ho són les pel·lícules abans esmentades i moltes altres, una obra que resulta difícil d'analitzar, de definir, mitjançant l'ús de les paraules de sempre, de les argumentacions habituals. És un cinema inefable que està més enllà del fet d'haver de buscar noves formes d'expressar-se per poder constatar una obra radical i trencadora des del punt de vista estètic. Són pel·lícules que només es poden explicar des dels racons més íntims, i tal vegada, d'una forma totalment intransferible. Per aquest motiu, pel fet que sigui una obra que originí aquestes paraules, insuficients, que provoqui una reflexió no només sobre ella mateixa sinó sobre la relació que un mateix pot arribar a tenir amb el cinema, *Los climas* forma part, de moment, de la meua memòria cinematogràfica, i per sempre, de la meua memòria vital.

Un breu apunt. Una de les últimes pel·lícules que vérem junts, que compartírem i gaudírem, va ser *Lejano* (*Uzak*, 2002, Nuri Bilge Ceylan), amb la qual vaig (vàrem) descobrir el cineasta turc. Una altra magnífica pel·lícula i inconscientment premonitòria, en la mesura que tracta, entre altres moltes coses, dels problemes de convivència que s'originen en la vida de Mahmut, un fotògraf que viu a Estambul, quan acull un veí del seu poble. Amb el pas del temps, el seu record s'ha fet entranyable i revivida de nou, i malgrat la soletat i l'amargor que desprenen les seves imatges i uns personatges que semblen avarats com l'immens vaixell que apareix en una imatge, me resulta posseïdora d'un sec i agradable sentit de l'humor. Una comicitat que tal vegada sigui la pròpia d'algú que es reconeix en detalls que ara, amb el pas del temps, han deixat de ser molestos i s'han convertit en entranyables, fins el punt d'enyorar-los. Segurament sigui cert allò que hi ha pel·lícules que creixen juntament amb nosaltres. ■

Lejano

